

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

-обавезна садржина- свака рубрика мора бити попуњена

(сви подаци уписују се у одговарајућу рубрику, а назив и место рубрике не могу се мењати или изоставити)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
1. Датум и орган који је именовao комисију: 28. март 2016. године Наставно-научно веће Правног факултета Универзитета у Новом Саду
2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:
1. др Миомира Костић , редовни професор, ужа Кривично-правна научна област, б. септембар 2011. године, Правни факултет Универзитета у Нишу, председник Комисије,
2. др Бранислав Ристивојевић , ванредни професор, ужа Кривично-правна научна област, 1. јун 2012. године, Правни факултет Универзитета у Новом Саду, ментор и члан Комисије,
3. др Драгиша Дракић , ванредни професор, ужа Кривично-правна научна област, 1. јун 2012. године, Правни факултет Универзитета у Новом Саду, члан Комисије.
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
1. Име, име једног родитеља, презиме: мр Здравко (Владимир) Грујић
2. Датум рођења, општина, држава: 9. март 1976. године, Приштина, Република Србија
3. Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија мастер и стечени стручни назив Правни факултет Универзитета у Приштини, дипломирани правник , 1998, Правни факултет Универзитета у Београду, магистар правних наука , 2011,
4. Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија: Пријава теме докторске дисертације (по старом програму докторских студија) 2011. године, Правни факултет Универзитета у Новом Саду
5. Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране: Правни факултет Универзитета у Београду

<p>„Кривичне санкције у међународном кривичном праву“ Кривично-правна научна област, 22. март 2011. године</p>
<p>6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Кривично-правна научна област</p>
<p>III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: „Нове алтернативе казни затвора у кривичном законодавству Републике Србије“</p>
<p>IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикана и сл. Докторска дисертација „Нове алтернативе казни затвора у кривичном законодавству Републике Србије“, кандидата мр Здравка Грујића, има 456+XIII страница А4 формата компјутерски обрађеног текста (фонт: Times New Roman, проред: 1,5, маргине: 30 mm) и у потпуности је усклађена са Правилима докторских студија Универзитета у Новом Саду везаним за изглед и садржину докторске дисертације. Форма насловне странице истоветна је обрасцу који је саставни део Правила. Докторска дисертација садржи посебне странице са кључним документацијским информацијама на српском и енглеском језику, садржај, резиме на српском и енглеском језику, оригинални коначни текст дисертације и списак коришћене литературе. Структуру докторске дисертације чине уводна разматрања (странице 1-9), седам делова систематизованих у поглавља (странице 10-418), закључак (странице 419-430) и списак литературе (странице 431-456), са укупно 779 фуснота у тексту. Дисертација садржи и осам табела и десет графикана. Истраживачку грађу чини 358 извора: 237 библиографских јединица: уџбеника, монографских научних радова, зборника радова, научних чланака и студија (на српском и енглеском језику), као и других извора: закона, подзаконских аката, међународних правних извора, судске праксе, стратешких докумената и статистичких билтена и саопштења.</p>
<p>V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:</p>
<p>Докторска дисертација „Нове алтернативе казни затвора у кривичном законодавству Републике Србије“ кандидата мр Здравка Грујић, поред уводних и закључних разматрања, састоји се од седам научно-концепцијских целина, систематизованих у оквиру посебних поглавља (глава). У уводном делу (странице 1-9) кандидат представља предмет и циљ научног истраживања и основна опредељења за избор теме, указује на научну и друштвену оправданост предмета истраживања, методе којима се користио у истраживању и представља структуру докторске дисертације. Саставни део уводних разматрања чине две основне хипотезе и шест радних хипотеза.</p>

Предмет истраживања представљају нове алтернативе казни затвора у кривичном законодавству Републике Србије, односно кривичне санкције и мере уведене након доношења нових и новелирања закона у кривичноправној области. Циљ истраживања представља критичка анализа нормативног садржаја нових алтернатива казни затвора у српском кривичном законодавству и компаративна нормативна анализа решења из упоредних система, преиспитивање усклађености легислативних решења са основним стандардима у овој области представљеним у међународним актима Уједињених нација и Савета Европе, утврђивање делотворности и ефеката примене нових алтернатива казни затвора у нашем кривичноправном систему, преиспитивање оправданости увођења и реалних домета нових алтернатива казни затвора у супростављању блажим облицима криминалног понашања, као и утврђивање утицаја њихове примене на функционисање целокупног система кривичног правосуђа у Републици Србији.

Прва глава под називом „Појам и настанак алтернатива казни затвора“ (странице 10-71) посвећена је утврђивању појма алтернатива казни затвора, као посебне врсте кривичних санкција, појмовном разграничењу алтернатива казни затвора од алтернативних кривичних санкција и других алтернативних мера, приказивању схватања појма алтернатива казни затвора у теорији, представљању поделе на традиционалне и нове алтернативе казни затвора, термилошкој неуједначености приликом употребе ових појмова у науци, законодавству и међународним изворима, питању сврхе прописивања нових алтернатива казни затвора, али и разлозима настанка нових алтернатива казни затвора као одговора на специфичну „кризу казне затвора“. У овом делу кандидат разматра и питања пренасељености пенитенцијарних установа, цене извршења казне затвора, призонизације, депривација и стигматизације лица лишених слободе, али и преиспитује оправданост приватизације пенитенцијарних система као једног од могућих одговора на „кризу затвора“. У теоријском контексту настанак нових алтернатива казни затвора објашњава се променом приступа према учиниоцима лакших кривичних дела: дискурс ресторативне правде и утилитаризам као основа примене преузимају примат над ретрибутивистичким концептом савременог неокласицизма.

У другој глави под називом „Традиционалне алтернативе казни затвора“ (странице 72-95) кандидат разматра питања настанка и развоја традиционалних алтернатива казни затвора, указује на врсте ових кривичних санкција, критички преиспитује став о новчаној казни као традиционалној алтернативи казни затвора, али и анализира ефекте примене условне осуде и судске опомене у нашем кривичном законодавству и пеналној пракси.

Трећу главу докторске дисертације под називом „Нове алтернативе казни затвора: санкције у упоредном праву“ (странице 96-147) кандидат посвећује настанку и почетку примене нових алтернативних кривичних санкција у упоредном праву. У овом делу представљају се најзначајније нове алтернативне кривичне санкције: рад у јавном интересу, кућни затвор, електронски надзор, новчана казна у дневним износима, амбулантни третман и упућивање у центре за обуку, али и указује на њихове посебне карактеристике којима се успоставља нови приступ учиниоцима лакших кривичних дела

и могућност истовременог изрицања чиме се „ствара“ посебан нови садржај ових алтернатива казни затвора. Кандидат представља и анализира нормативни садржај нових алтернативних кривичних санкција из више упоредних кривичних законодавстава, држава англосаксонске правне традиције и европско-континенталног правног система, али и системе нових алтернативних кривичних санкција који су предвиђени у законодавствима држава у региону.

У четвртој глави под називом „Нове алтернативе казни затвора: међународни акти и стандарди“ (странице 148-186) кандидат представља и анализира најзначајније међународне акте у области промовисања и примене алтернатива казни затвора усвојених од стране организације Уједињених нација и Савета Европе. Указујући на укупност међународноправних извора у овој области, кандидат посебно анализира Стандардна минимална правила за мере алтернативне институционалном третману („Токијска правила“), Правила Уједињених нација за поступање према затвореницама и примену мера алтернативних институционалном третману према преступницама („Правила из Бангкока“), Европска правила о санкцијама и мерама које се спроводе у заједници, Правила о унапређењу њихове примене и Пробациона правила Савета Европе. Анализом поменутих аката кандидат утврђује усклађеност нормативних решења у кривичном законодавству Републике Србије са минималним међународним стандардима у области прописивања и примене нових алтернатива казни затвора.

Пета глава под називом „Нове алтернативне казне: кривичне санкције у кривичном законодавству Републике Србије“ (странице 187-355) представља централни део рада који кандидат посвећује новим алтернативним кривичним санкцијама у кривичном законодавству Републике Србије. У овом делу дисертације кандидат разматра питања новелирања кривичног законодавства, стварања организационог оквира за примену нових алтернативних кривичних санкција и мера, основних разлога њиховог увођења у систем кривичних санкција, стања у пенитенцијарном систему, као и структури и тенденцијама у изрицању кривичних санкција. Критички се анализира нормативни садржај нових алтернативних кривичних санкција: казне рада у јавном интересу, казне одузимања возачке дозволе, казне кућног затвора и новчане казне у дневним износима. Кандидат разматра питања правне природе нових алтернативних кривичних санкција, разлога за и против њиховог увођења, садржаја, услова за изрицање, начина одмеравања, примени одредаба о начину одмеравања за кривична дела у стицају, застарелости и рехабилитацији. Анализиране су одредбе о начину извршења ових кривичних санкција, али и представљена њихова досадашња примена у пракси. У овом делу дисертације представљени су ефекти и домет примене нових алтернативних кривичних санкција у кривичном законодавству Републике Србије, као и њихов утицај на функционисање и ефикасност целокупног система кривичног правосуђа.

Шеста глава под називом „Нове алтернативе казни затвора: мере у упоредном праву“ (странице 356-385) посвећена је питањима нових алтернативних мера у упоредном праву, односно новим специфичним алтернативама казни затвора

(ослобођењу од казне, одлагању изрицања и извршења казне), алтернативама институционализацији („викенд“ затвору, фрагментарном затвору, полуслободи и полузатварању, преваспитним камповима и „кућама на пола пута“ и условном отпусту), али и алтернативним мерама које се примењују у кривичном поступку (одлагању и обустави кривичног поступка, медијацији, програмима поравнања учиниоца и жртве и кућном притварању). Анализа настанка и развоја специфичних алтернатива у упоредном законодавству од посебног је значаја за примену института којима се може алтернирати изрицање или извршење казне затвора у кривичном законодавству Републике Србије.

Седма глава под називом „Специфичне алтернативе казни затвора у Републици Србији“ (странице 386-418) посвећена је специфичним алтернативама казни затвора у нашем кривичном законодавству, односно новим основама за ослобођење учиниоца од казне, стварном кајању (уз накнаду штете) и поравнању учиниоца и оштећеног, условном отпусту као алтернативи извршења казне у затворским установама, примени начела опортунитета кривичног гоњења и кућног притвора, као алтернативним мерама које се примењују пре започињања или у току трајања кривичног поступка. Кандидат анализира досадашњу примену ових института и утврђује њихове ефекте у алтернацији изрицања или извршења казни затвора, односно других облика институционалног лишавања слободе учинилаца лакших кривичних дела.

У закључним разматрањима докторске дисертације (странице 419-430) кандидат сублимира резултате истраживања кроз потврђивање и анализу почетних хипотеза, представља предлоге *de lege ferenda* који се односе на примену нових алтернативних кривичних санкција и алтернативних мера, како би се у измењеном нормативном и институционалном оквиру омогућила ефикаснија примена нових алтернатива казни затвора у пракси кривичног правосуђа, али и остварио утицај на делотворније функционисање кривичноправног система у Републици Србији.

Сви делови докторске дисертације написани су прегледно и садржински представљају складну целину. Свако поглавље логички се надовезује на претходно, а докторска дисертације је изложена на начин који задовољава најстрожије научне критеријуме.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. Прво навести најмање један рад објављен или прихваћен за објављивање у часопису са ISI листе односно са листе министарства надлежног за науку када су у питању друштвено-хуманистичке науке или радове који могу заменити овај услов до 1. јануара 2012. године. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

1. Zdravko Grujić, Ivan Milić, Prison Overcrowding – Mitigating the Consequences, *International Scientific Conference “ARCHIBALD REISS DAYS” Thematic Conference*

Proceeding of International Significance, Belgrade, 2016, (рад излаган, прихваћен за објављивање, у штампи, **M14**),

2. Здравко Грујић, Стандарди Уједињених нација у области прописивања и примене алтернативних кривичних санкција и мера према преступницима и малолетним учиниоцима кривичних дела, *Зборник радова Правног факултета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици*, Косовска Митровица, 2015, стр. 137-158, ISBN 978-86-6083-041-0, ISSN 0354-6543,

3. Здравко Грујић, Стандарди Уједињених нација у области прописивања и примене алтернативних кривичних санкција и мера, *Тематски зборник - Пројекат „Законодавство Републике Србије – стање, циљеви и даљи развој“*, Косовска Митровица, 2015, стр. 257-276, ISBN 978-86-6083-040-3,

4. Здравко Грујић, Примена електронског надзора у извршењу алтернативних кривичних санкција и мера, *Зборник радова „Правни систем и заштита од дискриминације“* друга свеска, Косовска Митровица, 2015, стр. 203-216, ISBN 978-86-6083-031-1,

5. Здравко Грујић, Електронски надзор у кривичном законодавству Републике Србије и усклађеност са актима Савета Европе, *Зборник радова са међународног научног скупа „Однос права у региону и права ЕУ“*, Правни факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Пале, 2014, (прихваћен за објављивање),

6. Здравко Грујић, Нове алтернативе казни затвора у кривичном законодавству Републике Србије – појам, врсте и садржина, *Тематски зборник - Пројекат „Законодавство Републике Србије – стање, циљеви и даљи развој“*, Косовска Митровица, 2013, стр. 237-254, УДК, 343.262/278(497.11), ISBN 978-86-6083-036-6,

7. Здравко Грујић, Извршење казне затвора у просторијама у којима осуђени станује, *Научни скуп са међународним учешћем „Правне норме у времену и простору“*, Косовска Митровица, 2012, стр. 513-526, УДК 343.263.2, ISBN 978-86-6083-021-2.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Резултати до којих је кандидат дошао након спроведеног истраживања и рада на дисертацији „Нове алтернативе казни затвора у кривичном законодавству Републике Србије“ потврдили су основне и радне хипотезе постављене у уводном делу истраживања. Правилна и логична анализа садржаја доктринарних схватања и нормативних решења, уз јасан критички приступ кандидата, али и анализа података о примени и ефектима нових алтернатива казни затвора потврђују исправност саопштених резултата истраживања.

Иако би се на први поглед могао створити привид да су две основне хипотезе у основи контрадикторне, кандидат је правилно поставио обе почетне претпоставке и потврдио исправност почетног приступа.

Наиме, прва основна хипотеза, која је потврђена у истраживању, гласи: „Прописивање и примена нових алтернатива казни затвора у кривичном законодавству

Републике Србије доприноси модернизацији и хуманизацији кривичноправних средстава реаговања на блаже облике криминалног понашања и развоју алтернативног концепта поступања и кажњавања учинилаца кривичних дела, и, истовремено, сврстава српско кривично законодавство у ред савремених кривичноправних система који у супростављању лакшим облицима криминалитета краткотрајне казне затвора примењују као последње средство (*ultima ratio*), избегавајући негативне консеквенце институционалног извршења казне затвора и успостављајући ефикасније системе кривичног правосуђа.“

У новелирано кривично законодавство Републике Србије уведено више нових алтернативних кривичних санкција, поступака и мера које су омогућиле успостављање савренијег и хуманијег система кривичноправног реаговања на одређене облике криминалног понашања и развој другачијег концепта „кажњавања“ и поступања према учиниоцима лакших кривичних дела. Кривични законик предвиђа нове алтернативне кривичне санкције: рад у јавном интересу, „казну“ парадигматичног алтернативног карактера и садржаја, „кућни затвор“, као алтернативни начин извршења казне лишења слободе, казну одузимања возачке дозволе, која према формалним критеријумима спада у ову врсту кривичних санкција и систем новчане казне у дневним износима, који на специфичан начин мења основну функцију новчане казне омогућавајући суштинску алтернацију казне затвора.

У општем делу Кривичног законика прописују се и нови основи за ослобођење од учиниоца казне који представљају облике дискурса ресторативне правде: стварно кајање (уз надокнаду штете) и поравнање учиниоца и оштећеног. Измењене одредбе којима је регулисан условни отпуст предвиђају примену обавезног модалитета овог института којим се на специфичан начин алтернира извршење казне затвора. На процесном нивоу се предвиђају могућности одлагања кривичног поступка и одбацивања кривичне пријаве, уколико окривљени за лакше кривично дело испуни одређене обавезе које одреди тужилац и које, практично, имају карактер квази-кривичних санкција, али се прописују и алтернативне мере којима се покушава ограничити примена лишења слободе окривљеног за време трајања кривичног поступка. На плану извршења предвиђа се могућност примене електронског надзора у контроли извршења казне кућног затвора, мере кућног притвора или приликом условног отпуштања осуђеног са издржавања казне затвора.

Приказ поменутих нових алтернатива казни затвора јасно указује да њихово увођење сврстава српско кривично законодавство у ред савремених кривичноправних система који примењују алтернативни концепт приступања и „кажњавања“ учинилаца лакших кривичних дела и које краткотрајне казне затвора препознају као казне које се морају применити као последње средство у супростављању одређеним облицима криминалитета.

Друга основна хипотеза, потврђена у истраживању, гласи: „Ефекти досадашње примене нових алтернатива казни затвора нису оправдали основне разлоге њиховог увођења у кривично законодавство Републике Србије, ни остварили утицај на смањење

примене краткотрајних казни затвора, смањење пренасељености пенитенцијарног система, смањење трошкова извршења казни и мера лишења слободe, ублажавања негативних консеквенци институционалног извршења казне затвора, нити укупној делотворности и функционалности система кривичног правосуђа.“

Подаци о првој декади примене нових алтернатива казни затвора у пракси без сваке сумње потврђују исправност постављене хипотезе. Како кандидат представља у релеватним деловима докторске дисертације и у закључним разматрањима, у структури изречених кривичних санкција у Републици Србији казна затвора бележи раст са 22,2% у 2007. години на 34,8% у 2013. години, а десетогодишњи просек изречених казни затвора износи 27,6%. Заступљеност краткотрајних казни затвора (до годину дана) у структури изречених казни затвора посматраном периоду просечно је износила 75%.

Казна рада у јавном интересу учествује у просеку у око 1% изречених кривичних санкција, а у првих пар година примене проценти су били симболични (0,01% до 0,03%). С друге стране, успешно се изврши само нешто изнад половине изречених казни рада у јавном интересу, а остатак се замењује казном затвора. Учешће казне одузимања возачке дозволе је на нивоу од 0,0%, што доводи у питање њену улогу и функцију у систему кривичних санкција, посебно као алтернативе казни затвора. Новчана казна, након увођења система дневних износа као примарног, бележи све већи пад учешћа у структури изречених кривичних санкција, до најнишег нивоа од 8,8% у 2014. години. Процентуално мање од 1% учинилаца кривичних дела ослобађа се од казне применом традиционалних али и нових основа института ослобођења од казне. Условно отпуштање са издржавања казне затвора примењује се у само око 15% случајева у периоду од 2009. до 2013. године, с тим што је проценат условно отпуштених са 20% са почетка периода опао на ниво од само 7% у 2012. години, након чега следи пораст до нивоа вишегодишњег просека. Кућни притвор као облик алтернативе лишења слободe окривљеног за време трајања кривичног поступка примењује се у симболичном броју у односу на меру притвора. Тако је, на пример, у 2013. години извршено 44 мере забране напуштања стана, а исте године је у пенитенцијарни систем примљено 8.299 лица којима је одређена мера притвора. Подаци за 2014. и 2015. годину указују да је дошло до повећања броја изречених и извршених мера кућног притвора, али је примена ове алтернативне мере и даље симболичног карактера. Примена казне кућног затвора и начела опортунитета кривичног гоњења указују на могуће значајније домете нових алтернатива казни затвора, што образлажемо код разматрања резултата истраживања и анализе четврте радне хипотезе.

Стопа затворске популације је у порасту од почетка примене нових алтернатива казни затвора и у задњих неколико година је на нивоу изнад 10.000 лица лишених слободe. Пораст броја изречених краткотрајних казни затвора утицала је на пораст стопе затворске популације и на пренасељеност затворских установа. Уз податак да притворена лица чине преко једне четвртине затвореничке популације, не изненађује податак да је индекс пренасељености пенитенцијарног система у Републици Србији највиши у међу европским државама. У условима пренасељености и преоптерећености пенитенцијарног

система, кроз који на нивоу календарске године прође преко 25.000 лица лишених слободe, не могу бити смањени трошкови институционалног лишавања слободe учинилаца кривичних дела, нити ублажене негативне консеквенце извршења казне затвора. Другим речима, потврђена је хипотеза и исправно закључено да ефекти досадашње примене нових алтернатива казни затвора нису оправдали основне разлоге увођења у кривично законодавство Републике Србије.

Прва радна хипотеза, која је потврђена, гласи: „Нормативно регулисање нових алтернатива казни затвора не представља резултат планског и систематског приступа приликом прописивања релевантних законских одредаба, што потврђују њихове честе измене и допуне.“ У релевантним деловима рада кандидат указује на честе и неконзистентне измене и допуне законских одредаба којима су регулисане нове алтернативе казни затвора чиме потврђује да однос законодавца у успостављању новог и другачијег начина поступања према учиниоцима лакших кривичних дела није део планског и систематског приступа, већ пре резултат хитних „усклађивања законодавства“ или испуњења „обавеза“ државе проистекле из чланства у одређеним међународним организацијама.

Друга радна хипотеза, која је потврђена у истраживању, гласи: „Кривично законодавство Републике Србије карактерише неусклађеност материјалноправних, процесних и извршних кривичних одредаба којима су регулисане нове алтернативне кривичне санкције и мере, укључујући и терминолошку неуједначеност појединих института.“ Кандидат у релевантним деловима рада указује на нормативне недостатке али и честе измене и допуне одредаба материјалног, процесног и извршног кривичног законодавства које су довеле до неусклађености легислативног система нових алтернатива казни затвора. Као суштински доказ неусклађености одредаба које се односе на прописивање, изрицање и примену нових алтернатива казни затвора кандидат наводи примере различитих термина које законодавац користи приликом појмовног одређивања истог института у различитим законима који регулишу ову област.

Трећа радна хипотеза, која је потврђена у истраживању, гласи: „И поред недостатака у законском оквиру, увођење, нормативно регулисање и примена нових алтернатива казни затвора је у основи усклађена са стандардима предвиђеним у релевантним међународним изворима.“ Анализирање садржаја основних међународних аката у области прописивања и примене нових алтернатива казни затвора и утврђивање усклађености нормативних решења у кривичном законодавству Републике Србије са минималним стандардима Уједињених нација и Савета Европе, омогућило је да кандидат правилно изведе закључак да су, у основи, начин прописивања, садржај и обим ограничавања права лица према којима се примењују нове алтернативне кривичне санкције и мере, механизми заштите права, начини извршења, успостављање надзора и контроле над лицима, усклађени са минималним међународним стандардима у овој области.

Четврта радна хипотеза, која је потврђена у истраживању, гласи: „У кривичном

законодавству прописане су нове алтернативне кривичне санкције и више алтернативних мера и поступака чијом применом се може алтернирати изрицање казне затвора. У досадашњој пракси, једино казна кућног затвора, као модалитет извршења казне затвора до годину дана, и примена начела опортунитета кривичног гоњења (уз обавезу окривљеног да уплати одређени новчани износ) представљају институте чијом применом се остварује успешна алтернација казне затвора. Алтернативни потенцијал осталих нових алтернатива казни затвора није искоришћен.“

Кандидат у утврђивању ефеката примене нових алтернатива казни затвора исправно закључује, аргументујући веродостојним подацима, да само једна нова алтернативна кривична санкција, кућни затвор, и примена начела опортунитета кривичног гоњења у пракси остварују успешну алтернацију краткотрајних казни затвора, као и да кривично правосуђе није препознало или искористило „алтернативни потенцијал“ других нових санкција и мера. Наиме, заступљеност казне кућног затвора као модалитета извршења казни затвора изречених у трајању до годину дана у укупној структури ових казни приближава се нивоу од једне четвртине у последње две године примене, а од увођења у кривичноправни систем 2009. године евидентан је пораст броја изречених и извршених казни „кућног затвора“. Примена начела опортунитета кривичног гоњења у пракси јавних тужилаштава у последњих неколико година указује да се више од петине укупно поднетих кривичних пријава у односу на познате учиниоце кривичних дела одбацује након што окривљени испуни неку од законом прописаних обавеза које одреди јавни тужилац. Иако се тужиоци најчешће опредељују за утврђивање обавезе уплате одређеног новчаног износа, као квази-новчане казне, имајући у виду укупан број одбачених кривичних пријава применом начела опортунитета кривичног гоњења кандидат исправно закључује да се применом овог института остварује алтернација краткотрајних казни затвора.

Пета радна хипотеза, потврђена у истраживању, гласи: „Ефикасна примена нових алтернатива казни затвора детерминисана је институционалним, кадровским и организационим капацитетима органа надлежних за њихово спровођење; тренутни кадровски и организациони капацитети Повереничке службе не омогућавају успешно спровођење изречених или одређених нових алтернативних кривичних санкција и мера; Повереничка служба која функционише у оквиру Управе за извршење кривичних санкција не представља адекватни организациони оквир за делотворну примену нових алтернатива казни затвора, већ се мора основати посебна Пробациона служба, организована по угледу на успешне моделе ових служби који функционишу у упоредноправним системима.“

Организациони оквир за примену нових алтернатива казни затвора чини Повереничка служба која функционише у оквиру Одељења за третман и алтернативне санкције, Управе за извршење кривичних санкција Министарства правде. Такав оквир, како правилно закључује кандидат, није одговарајући за успешну примену нових алтернативних кривичних санкција и мера јер представља део система извршења

кривичних санкција институционалног карактера и практично му је подређен. Оснивање самосталне Пробационе службе представља предуслов за успешно спровођење нових алтернатива казни затвора, на шта је посебно указано у свим међународним актима у овој области. Тренутни кадровски и организациони капацитети Поверилачке службе су неадекватни. На територији Републике Србије основано двадесет пет Поверилачких канцеларија за послове извршења алтернативних кривичних санкција и мера (ванзаводских санкција и мера), док податак да у пет канцеларија нема запослених повереника, а да у преосталим ради само двадесет два повереника уз помоћ неколико запослених у Служби за третман који су завршили програме обуке за поверенике, можда најбоље илуструје однос према концепту алтернативног поступања и кажњавања у Републици Србији.

Шеста радна хипотеза, која је потврђена у истраживању, гласи: „У Републици Србији није на адекватан начин у широј јавности спроведено промовисање примене нових алтернатива казни затвора и значаја алтернативног приступа учиниоцима лакших кривичних дела; очигледан је недостатак програма едукације судија и тужилаца о потреби и важности шире примене ових санкција и мера за функционисање целокупног система кривичног правосуђа; у поступку спровођења нових алтернативних кривичних санкција и мера не постоје, нити се развијају, програми који укључују организације и појединце из заједнице; очигледан је недостатак истраживања и евалуација примене нових алтернатива казни затвора у пракси.“

Кандидат правилно закључује да успешна примена нових алтернатива казни затвора у великој мери зависи од става опште и стручне јавности о значају и потреби примене ових кривичних санкција и мера према учиниоцима лакших кривичних дела. Настанак и развој нових алтернатива казни затвора на специфичан начин показује и на промену општег става о казни и кажњавању и повећаном нивоу опште емпатије у савременом друштву према учиниоцима блажих облика криминалног понашања, где се свако ограничавање или одузимање било ког права појединца сматра пунитивним поступањем или садржајем. Међутим, иако је од увођења нових алтернатива казни затвора протекло више од десет година, општа јавност није на правилан начин информисана о значају примене ових санкција и мера. Штавише, креирана је потпуно другачија слика о њима. Примена алтернативних кривичних санкција или мера према учиниоцима кривичних дела познатих у широј јавности представила је алтернативе као начин „избегавања“ или „заобилажења“ правде или као начин поступања предвиђен за богате, познате или „једнакије“ грађане. Због тога је, како закључује кандидат, до промене става јавности о значају примене алтернативних кривичних санкција и мера, концепт алтернативног поступања и кажњавања у Републици Србије практично осуђен на неуспех. Ипак, континуирани програми едукације судија и тужилаца о значају и неопходности примене алтернативних кривичних санкција и мера, али и осмишљавање и примена програма који укључују организације и појединце (волонтере) из локалне или шире заједнице у њихово спровођење може допринети промени општег става о значају

примене нових алтернатива казни затвора. Исправан је закључак кандидата да истраживања и евалуација примене појединих алтернативних кривичних санкција и мера морају представљати основни путоказ законодавцу приликом новелирања законодавства и утицати на развој система алтернативног поступања и кажњавања учинилаца лакших кривичних дела.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Докторска дисертација „Нове алтернативе казни затвора у кривичном законодавству Републике Србије“ представља самостални и оригинални научни рад. Правилно уочавајући друштвену и научну оправданост предмета и циља истраживања, кандидат мр Здравко Грујић истраживању приступа одговорно и, применом адекватних истраживачких метода и техника, изводи научно фундиране закључке. Комисија позитивно оцењује начин на који је кандидат представио и тумачио резултате истраживања. Тема истраживања је изложена прецизно, јасним и разумљивим стилем у складу са уобичајеним стандардима академског писања, уз добро познавање и адекватно коришћење научне терминологије. Коришћена литература је правилно цитирана, а анализе и закључци су на нивоу који се захтева код овакве врсте научног истраживања.

Докторска дисертација представља кохерентну целину којом су обрађена сва најзначајнија питања која се односе на предмет истраживања, док су закључци изведени на основу лонгитудиналног истраживања изречених и извршених нових алтернативних кривичних санкција и мера у Републици Србији у периоду од 2006. до 2015. године. На основу анализе резултата истраживања, кандидат потврђује две основне и шест радних хипотеза и изводи логичне, образложене и теоријски утемељене закључке.

У релеватним деловима дисертације, као и у закључним разматрањима рада, кандидат износи предлоге *de lege ferenda* чије би усвајање допринело успешнијој примени нових алтернативних кривичних санкција и мера у пракси, али и искористио „алтернативни потенцијал“ мера које до сада нису на адекватан начин заживеле, што би, у великој мери, утицало на даљи развој система алтернативног приступања и кажњавања учинилаца блажих форми криминалног понашања и допринело ефикасности целокупног система кривичног правосуђа у Републици Србији.

Начин приказивања и тумачење резултата истраживања Комисија оцењује позитивно.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме
Докторска дисертација написана је у складу са образложењем које је кандидат

навео у пријави теме.
<p>2. Да ли дисертација садржи све битне елементе</p> <p>Докторска дисертација садржи све битне елементе који су неопходни за овакву врсту научног рада и истраживања.</p>
<p>3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци</p> <p>Докторска дисертација „Нове алтернативе казни затвора у кривичном законодавству Републике Србије“ кандидата мр Здравка Грујића оригиналан је и користан допринос правној науци, будући да представља свеобухватно истраживање анализе нормативног садржаја нових алтернатива казни затвора у кривичном законодавству Републике Србије и компаративне анализе решења из упоредноправних система, преиспитивања усклађености легислативних решења са основним стандардима у овој области представљеним у међународним изворима, утврђивања делотворности и ефеката примене нових алтернатива казни затвора, преиспитивања оправданости увођења и реалних домета нових алтернатива казни затвора у супростављању блажим облицима криминалног понашања, развијању алтернативног концепта кажњавања, као и утврђивања утицаја примене ових кривичних санкција и мера на функционисање целокупног система кривичног правосуђа у Републици Србији.</p> <p>Све претходно изнето у погледу предмета и циља докторске дисертације јасно указује на актуелност теме, будући да је она од великог, како научног, тако и практичног значаја. Остварењем циља докторске дисертације, идентификацијом реалних ефеката прописивања и примене нових алтернатива казни затвора у кривичном законодавству Републике Србије, уз указивање на нормативне недостатке који онемогућавају делотворнију примену и остваривање утицаја на функционисање целокупног система кривичног правосуђа, правилним извођењем научно фундираних закључака, а наручито формулисањем предлога <i>de lege ferenda</i>, остварен је доктринарни допринос у кривичноправној научној области. Резултати истраживања поред научног значаја могу бити од користи и домаћем законодавцу, будући да је кандидат настојао да представи конкретне предлоге за новелирање законских решења који би довели до потпуног усклађивања домаће легислативе са међународним стандардима у овој области, али и са примерима добре праксе установљеним у упоредном праву.</p>
<p>4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања</p> <p>Комисија није установила недостатке који би могли утицати на карактер оригиналног доприноса науци, нити оспорили резултати спроведеног истраживања.</p>
<p>Х ПРЕДЛОГ:</p>
<p>На основу укупне оцене, Комисија позитивно оцењује докторску дисертацију „Нове алтернативе казни затвора у кривичном законодавству Републике Србије“ кандидата мр Здравка Грујића, и предлаже Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Новом Саду да докторску дисертацију прихвати, а кандидату одобри јавну одбрану.</p>

НАВЕСТИ ИМЕ И ЗВАЊЕ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ
ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Проф. др Миомира Костић

редовни професор Правног факултета
Универзитета у Нишу, председник

Проф. др Бранислав Ристивојевић

ванредни професор Правног факултета
Универзитета у Новом Саду, члан и ментор

Проф. др Драгиша Дракић

ванредни професор Правног факултета
Универзитета у Новом Саду, члан

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.